בן פורת יוסף — פתיחה

בן פורת יוסף בן פורת עלי עין, טוב עין הוא יבורך, גבר שיש בידו כלי זיין, מזרעא דיוסף קא אתי, זרע קדש, כבר יצא לו מוניטין את אשר כבר עשהו מעשה רב, עוד יוסף ידו שנית והעתיד עדיין, הראשון דמעיקרא משמע, שמועה טובה תדשן עצם מפנינים, כה"ג שנכנס לפני ולפנים, מפיו אנו חיין. הראשון אדם תולד, תולדות יעקב יוסף, זה יצא ראשונה להחיות עם רב עד שיבלו שפתותם מלומר דיין. ואלה מוסיף על הראשונים, מה הראשונים ברצון, רצון יראיו יעשה, שפתים יושק מנשיקות פיהו כי טובים מיין, אחוז בזה וגם מזה אל תנח ידך, כי גם זה לך בן פורת, ופריו מתוק לחיך הטועם, טעם כעיקר יליף מנזיר ששרה פתו ביין ישמח לבב אנוש ולחם לבב אנוש יסעד, כי על כל מוצא פי ה' יחיה האדם, הא למיגמר הא לאסבורי ולעיין, פנים מסבירות להלכה, העמק שאלה או הגבה למעלה, את הכל עשה יפה בין הקדש לבין קדש הקדשים, משם יצא מעיין, והרואה מברך שתים, זה וזה שיש בהן רוח חיים נוחה הימנו לרוות צמאונים כגן רווה מבועא דמיין.

לכו לחמו בלחמי, לחם אבירים אכל איש, מהאוכל יצא מאכל להשביע נפש שוקקה, ונפש רעבה ימלא, יגדיל תורה ויאדיר בחכמה ובתבונה ובדעת, תורה חתומה ומגלה מגלה נתנה, יצו ה' את הברכה חיים עד העולם, לשום שארית בארץ ולהחיות לכם לפליטה גדולה, תבואתה לראש יוסף ברכה לכהן במקום ברכה דישראל, זכות הרבים תלוי בו לתפארת ולתהלה, ומן השמים יסייעו להוציא מחשבתו אל הפועל, ותהי משכורתו שלימה שכר פעולה, אורך ימים עולם ועד יוסיפו לו חיים וברכה לתורה ולגדולה אכי"ר.

ומחמת טרדת הדפוס לא יכולנו להשיג הסכמות מגאוני ארץ, כי בטוחים אנחנו שיסכימו כולם כא' על חבור הנחמד הלזה, וגם בוודאי לא יעלה על לב שום אדם למיקם באורור מסיג גבול רעהו, ובגזירת שגזרו רבני קשישאי על כל הספרים הנדפסים עד משך ששה שנים רצופים בלתי רשות הגאון המחבר ובניו המביא' לבית הדפוס, ולשומע יונעם ותבא עליו ברכת טוב.

•

שמעתי בשם מורי פירש המדרש הלואי אותי עזבו ותורתי שמרו, ביאור על פי הלצה, כי גנבא אמחתרתא רחמנא קריא (ברכות סג. בע"י), וז"ש הלואי אותי עזבו שלא לקרא אותי ולא יגנוב, ואז תורתי שמרו, וק"ל.

עוד ביאר, כי הידיעה שלא נדע אמנם יש ב' סוגי שלא נדע, א' מיד שאינו נכנס לחקור ולידע, מאחר דאי אפשר לידע. ב' שחוקר ודורש עד שידע שאי אפשר לידע. וההפרש בין זה לזה, ב' שרוצין לידע המלך, וא' נכנס בכל חדרי המלך ונהנה מאוצרי והיכלי המלך, ואח"כ לא יוכל לידע המלך. והשני אמר מאחר שאי אפשר לידע המלך לא נכנס כלל לחדרי המלך ולא נדע מיד.

ובזה יובן, ודאי בב' סוגי הנ"ל אותי עזבו מלידע, שאי אפשר, מכל מקום הלואי אותי עזבו מתוך החקירה והידיעה אחר שתורתי שמרו, ודפח"ח.

ולי נראה, דכתב במדרש שמואל פירש המשנה (אבות פ"ב מי"א) איזה דרך שיבור לו האדם וכו'. ובזה יובן, הלואי אותי עזבו, שלא ילמדו בתחלה לשמי רק שלא לשמה, שמתוך זה לא יתגרה בהם היצה"ר, ותורתי

שמרו - ואח"כ יבאו לשמה, והבן.

ובזה יובן (שמות כה, א) ויקחו לי תרומה, ופירש רש"י לי לשמי, ור"ל אם ירצו שיקחו לי, שילמדו לשמי, תחלה יהיה תרומה, להתרומם ולהתפאר, יבא לשמי, והבן.

•

שמעתי בשם מחותני מוהר"ח פירוש הש"ס דשבת (לא.) ששואלין נשאת ונתת באמונה פלפלת בחכמה, דקשה איפכא הוה לי' לשאול תחלה על חכמה.

ואמר, כי אמנה היינו בהקפה. והנה בל"ז לא הי' מקום לשאול שלא עסק בעניני עולם הבא, כי יש לו תירוץ מספיק, כי מזומנים יותר משובח, שהוא עניני עולם הזה, מה שאין כן עסקי עולם הבא הוא בהקפה, ואין לו עסק בהקפה. לכך שואלין נשאת ונתת באמונה, דהיינו בהקפה, א"כ מאי טעמא לא עסקת בחכמה, ודפח"ח.

ולי נראה, דשאל חכם אם חכמה עדיף מעושר דבשמאלה עושר וכבוד (משלי ג, טז), א"כ מאי טעמא החכמים משכימים על פתחי נדיבים, ולא הנדיב על פתחי החכמ' לבקש חכמה. והשיב שזה החכם יודע מעלת הנדיב, משא"כ הנדיב אינו יודע מעלת החכמה.

והנה כבר בארתי מדרש ש"ח ישב עולם לפני אלהים, והשיבו חסד ואמת מן ינצרוהו. וקשה, תינח בעושר, חכמה מאי טעמא לא יהב לכולם שוה בשוה. וביארתי, כדי שזה ישפיע לזה.

והנה הרב האלשיך כתב (שמות כב, כד) כי הכותב נכסיו לבן אחד בין הבנים, לא עשאו אלא אפוטרופוס (ב"ב קלא:), כי מהימן שיתן לשאר בנים כל אחד חלקו וכו'. וכמו שזה נעשה אפוטרופוס על עושר, כך החכם נעשה אפוטרופוס להשפיע חכמה לזולתו.

ובזה יובן, דבל"ז לא היה אפשר לשאול שאלה כוללת לכל אדם פלפלת בחכמה, שאם היה אחד מהמוני עם שאינו יודע חכמה אין מקום לשאלה זו, וכי תימא דהיה לו לילך אל החכם שילמדנו חכמה, תשובתו בצדו שאינו יודע מעלת החכמה שילך אחריו, שאם היה משיג מעלת החכמה היה חכם בעצמו, ומתנצל שא"כ הי' לחכם שילך אצל הנדיב שילמדנו חכם שיהיה נאמן בפקדונו. אך דלפ"ז תיקשי לדידיה, אם היה הנדיב נאמן בפקדונו שניתן לו חלק העושר של החכם, אם הי' הולך אחר החכם כדי ליתן לו מה שנשא מחלקו, וז"ש נשאת ונתת באמונה, ר"ל שנשאת וקבלת פקדון החכם, אם נתת לו באמונה חלק הפקדון שבידך, אלא שאמרת כדי הוא שיבא אצלי לקבל חלק הפקדון, א"כ השתא שפיר יש לשאול פלפלת בחכמה, וק"ל.

•

התנצלות המסדר לכבוד השם מדבר, וכל מגמתו לשוב אל ה' ולעתר, ובצדיקים להסתופף ולחבר, ובעפר רגליהם להתאבק ולעפר, ולשתות בצמא דבריהם:

כה דברי המסדר אלכסנדר זיסקינד במהור"ר מרדכי זצ"ל. מתושבי זיטאמר, ולעת עתה מלמד בק"ק פולנאי: